

Ali YAKICI

Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, yakiciali@gmail.com, Ankara –Türkiye

ORCID: 0000-0001-9461-7324

Murat KINA

Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, muratkina76@gmail.com Ankara-Türkiye

ORCID: 0000-0002-7722-4315

ORTAÖĞRETİM TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİNDE EDEBİYAT DERGİLERİNİN ROLÜ¹²

Özet

Eğitim, bütün toplumların geleceklerinin teminatı olarak üzerinde hassasiyetle durdukları en temel faaliyetlerdendir. Dil ve edebiyat eğitimi ise hem eğitimin bir alt disiplini olarak hem de sosyal yaşamın anlama, alatma gibi hizmetlerinin bir aracı olarak büyük değere sahiptir. Bu sebeple topluma Türk dili ve edebiyatı eğitiminin en verimli şekilde sunulması önemlidir. Ortaöğretimde bu sunum, öğretim programları ve ders materyalleri aracılığıyla. Bu çalışmanın temel amacı, etkili bir Türk dili ve edebiyatı eğitiminde edebiyat dergilerinin de hem ders materyali olarak, hem de ders materyallerinin hazırlanmasına katkı sunabileceğini göstermektir. Bu amaçla Türk edebiyatının en uzun soluklu edebiyat dergilerinden olan Dergâh, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı ve Varlık dergilerinin 2010 yılı sayıları, Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersleri 2018 Öğretim Programı ve güncel ders kitaplarının verileri ışığında incelenmiştir. Bu inceleme ile “Türk dili ve edebiyatı eğitiminin önemi nedir? Türk dili ve edebiyatının uygulamadaki ders kitapları ile 2018 öğretim programının kapsamı nedir? Türk dili ve edebiyatı ders materyali olarak edebiyat dergilerinden hangi alanlarda faydalanılabilir?” vb. sorulara cevap aranmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda, edebiyat dergilerinin edebî türlerin öğretimi, edebiyat tarihi bilgilerinin geliştirilmesi, dil becerilerinin geliştirilmesi, okuma alışkanlığının oluşturması, söz varlığının geliştirilmesi, Türk dilinin doğru ve etkili bir şekilde kullanılması gibi Türk dili ve edebiyatı eğitimi ile ilgili birçok alana veri sunabileceği dergilerden seçilen metin örnekleri ile gösterilmiştir. Çalışma bir nitel araştırma olup, tümevarımcı veri analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili ve edebiyatı eğitimi, Edebiyatı dergileri, öğretim programı

THE ROLE OF LITERATURE JOURNALS IN SECONDARY EDUCATION OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE EDUCATION

Abstract

¹ Bu çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı kapsamında "Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Çerçevesinde Edebiyat Dergileri (2000-2010)" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Bu çalışma, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından 28-30 Eylül 2022 tarihleri arasında düzenlenen "2. Uluslararası Kültür, Sanat ve Toplum Sempozyumu"nda bildirisi olarak sunulmuştur.

Education is one of the most basic activities that all societies focus on sensitively as the guarantee of their future. Language and literature education, on the other hand, has great value both as a sub-discipline of education and as a means of services such as understanding and explaining social life. For this reason, it is important to present Turkish language and literature education to the society in the most efficient way. In secondary education, this presentation is through curricula and course materials. The main purpose of this study is to show that literary journals can contribute to the preparation of course materials as well as course materials in an effective Turkish language and literature education. For this purpose, the 2010 issues of *Dergâh*, *Kitaplık*, *Türk Dili*, *Türk Edebiyatı* and *Varlık*, which are among the longest-running literary journals of Turkish literature, were examined in the light of the data of the Secondary Education Turkish Language and Literature Courses 2018 Curriculum and current textbooks. With this review, “What is the importance of Turkish language and literature education? What is the scope of the Turkish language and literature textbooks in practice and the 2018 curriculum? In which areas can literary journals be used as a course material for Turkish language and literature? etc. questions were answered. As a result of the research, literary journals were selected from the journals that could provide data for many fields related to Turkish language and literature education such as teaching literary genres, developing literary history knowledge, developing language skills, developing reading habits, improving vocabulary, using the Turkish language correctly and effectively. illustrated with text examples. The study is a qualitative research and inductive data analysis method was used.

Keywords: Turkish language and literature education, Literature journals, curriculum.

1. Giriş

İnsanın eğitimi, hem tarihte hem de günümüzde üzerinde en çok konuşulan, yazılan ve tartışılan konulardan biri olmuştur. Her insanın doğumdan itibaren toplumsal yaşama mecbur olması, çağın kendine özgü özellikleri ile donanma ihtiyacı, varoluşsal merakı, yeteneklerini ortaya koyma ve başkalarına sunma isteği, eğitimin her zaman birinci planda ve vazgeçilmez görülmesini sağlamıştır. (Aydoğan, 2017:7) Bu sebeple geçmişten günümüze bütün toplumların sahip olduğu en büyük güç eğitim olmuştur. Bu gücü elinde tutup nesillerini doğru yolda ilerleten toplumlar hem iç refaha kavuşmuşlar hem de beyin gücünün iyi yönetilmesi neticesinde ürettikleri bilgi, teknoloji, düşünce ve sanat ürünleri ile dünya milletlerine örnek olmuşlardır.

Eğitim ile dil ve edebiyat eğitimi arasında sıkı bir ilişki vardır. Zira eğitim modern çağ insanının en temel ihtiyacı olduğu gibi bir toplumun bütün kültür değerlerini içeren dil ve edebiyat eğitimi de toplumların kültür değerlerinin kuşaktan kuşağa aktarımını sağlayan araç olarak, toplumların varlıklarını sürdürebilmesi açısından son derece önemlidir. Edebiyat ile eğitimi, insanı konu alma ve onu her yönü ile iyiye götürme çabası bakımından yakın bulan Kavcar, edebiyat ile eğitimin kişinin kendini tanımasını, sürekli olarak iyiyi ve güzeli aramasını, daha uyumlu yaşamasını amaçladığını belirtmektedir. Kavcar, bu tespitten sonra edebiyat ve eğitim ile ilgili düşüncelerini “Her ikisi de iyi yurttaşlar, çalışkan ve yaratıcı bireyler, erdemli bireyler yetiştirme çabası güder, insanlığa saygıyı, yurt ve ulus sevgisini, kişilik ve bağımsızlık onurunu öğretir, bunları gönüllere yerleştirmeye çalışır. Bütün bunları eğitim okul kanalıyla, bir güzel sanat olan edebiyat ise estetik yolla sağlar.” (Kavcar, 2017:VII) sözleri ile ortaya koyar. Edebiyat ve dil eğitimi ile hem edebiyat ve dilin hem de eğitimin yetiştirmeyi amaçladığı niteliklere sahip bireyler yetiştirmek, her toplumun olduğu gibi Türk toplumunun da en temel amacı olmalıdır.

Türk dili ve edebiyatı eğitiminin kapsamı, amaçları, nitelikleri, nasıl verileceği öğretim programları ile ortaya konmuştur. Öğretim programı ile ortaya konan ilkelerin somut göstergesi ders kitaplarıdır. Ancak öğretim programı ile ifade edilen tüm niteliklerin sadece ders kitapları ile öğrencilere kazandırılmadığı ortadadır. Bu sebeple daha nitelikli bir dil ve edebiyat eğitiminin yapılabilmesi için çeşitli yardımcı kaynaklara ihtiyaç vardır. Eskimen’in ülkemizdeki ortaöğretim ve üniversite dil ve edebiyat öğretimi sürecinde derslerde filmlerin ve diğer medya unsurlarının çok yaygın olmadığı (Eskimen, 2019:364) yönündeki eleştirisi Türk dili ve edebiyatı eğitiminde yardımcı kaynak kullanımının yetersizliğine işaret etmektedir.

Gerek araştırmacıların ortaya koyduğu eksiklikler ve çözümler olarak ders kitaplarına yönelik yardımcı kaynak tavsiyeleri ve gerekse 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı verileri, edebiyat dergilerinin de Türk dili ve edebiyatı eğitiminde kullanılabilir temel materyallerden olduğunu göstermektedir. Kaliteli bir dil ve edebiyat eğitiminin gerçekleşmesi için edebiyat dergilerinin bu eğitime katkılarının doğru şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Dil ve edebiyat eğitimine katkı sağlayan edebiyat dergilerinin bu yönünün göz ardı edilmesi, genç kuşakların özellikle de ortaöğretim gençliğinin ilgi alanında edebiyat dergilerinin gereken yeri alamıyor olması, Türk dili ve edebiyatı eğitiminin kalitesinin yeterli düzeylere ulaştırılamaması problemini doğurmaktadır. Bu bakımdan edebiyat dergilerinin aylık takibinin, okunmasının, dil ve edebiyat eğitimimize önemli katkılar sağlayacağı muhakkaktır. Çünkü Dergâh, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı, Varlık'ın her bir sayısında hikâye, şiir, deneme, röportaj, gezi, hatıra gibi edebî türlerden her biri ile ilgili onlarca yazı; Türk edebiyatının her döneminde eser vermiş yazar ve şairlerin biyografileri, eserleri, eser değerlendirmeleri ile ilgili yazıların Türkçenin en ince anlatım özellikleri ve cümle kuruluşu, kelime, kelime gurubu seçimi, deyim, atasözleri, mecaz gibi kullanımları ile dilbilgisinin de en sağlam kullanım örnekleri ile verildiği gözlemlenmektedir.

Edebiyat dergileri, farklı türlerdeki okuma parçası örnekleri ile okuyucularına kendi ilgi ve istidatlarına göre farklı edebî türlerde kendi ürünlerini yazabilme imkânı sunmaktadır. Bu amaçla birçok edebiyat dergisinin okuyucu mektupları ve okuyucu ürünlerinin değerlendirildiği özel bölümlere yer verdiği görülmektedir. Hatta başlangıçta okuyucu olarak yazan birçok kişinin bir süre sonra dergilerin yazarlar kadrosuna girdiği de gözlemlenebilmektedir. Bu bakımdan edebiyat dergileri okurlarını tüketici olmaktan çıkarıp edebiyat üreten konumuna yükselterek dil ve edebiyat eğitiminin temel amaçlarını gerçekleştirebilmektedirler. Belirtilen hususlar bakımından bütün edebiyat dergilerinin dil ve edebiyat eğitimine katkı sağlayacağı muhakkaktır. Ancak çalışmanın sınırlılığı dâhilinde köklü tarihi, Türk dili ve edebiyatı hakkındaki hassasiyetleri, her edebî türe ayrı ayrı yer vermiş olmaları ve edebiyat dönemleri ile ilgili değerlendirmeleri bünyesinde barındırmaları bakımlarından Dergâh, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı, Varlık dergileri 2010 sayılarının örneklem olarak kullanılması uygun bulunmuştur. Bu sayıların taranması ile elde edilen veriler, 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, Türk Dili ve Edebiyatı ders kitapları ve alanın uzmanlarından elde edilen anahtar bilgiler ışığında değerlendirilecektir. Bu değerlendirmeler ile edebiyat dergileri, öğretim programı, ders kitapları, Türk dili ve edebiyatı eğitimi gibi alanlar sentezlenerek özgün bir çalışma yapılmış olacaktır. Ayrıca edebiyat dergilerinin ders kitaplarına metin seçimi, edebî türlerin öğrenilmesi ve üretilmesi, edebiyat tarihi bilgilerinin geliştirilmesi, dil becerilerinin kazandırılması, okuma ve yazma alışkanlıklarının oluşturulması gibi alanlara nasıl katkılar sunduğu sorularının cevapları da ortaya konmuş olacaktır.

2. Yöntem

Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitiminde Edebiyat Dergilerinin Rolü isimli bu çalışma nitel bir araştırma olup, çalışmada tümevarımcı veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, doğal ortamda meydana gelen olgu olay ya da davranışlar üzerine yoğunlaşarak araştırmaların sürdürüldüğü; araştırmacının gözlemci olarak bilgiyi doğrudan kaynaktan aldığı; görüşme notları, saha notları, fotoğraflar, ses kayıtları, görüntü kayıtları, günlükler, kişisel yorumlar, ofis kayıtları, kısa notlardan farklı verilerin elde edildiği; tümevarımcı veri analizinin kullanıldığı araştırmalar olarak tarif edilmektedir. Tümevarımcı veri analizinde önce uzun süren çalışmalar sonucunda veriler toplanır, sonrasında genellemeler yapmak için tümevarım yolu ile bu veriler sentezlenir. Detay parçalardan yola çıkarak, kuramlar aşağıdan yukarıya geliştirilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019:253-254). Bu bağlamda Dergâh, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı ve Varlık dergilerinin 2010 yılı sayıları taranmış; elde edilen veriler 2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim Programı ve Türk dili ve edebiyatı ders kitapları verileri çerçevesinde değerlendirilmiş; bu değerlendirmeler sonucu elde edilen veriler ve detay parçaları sentezlenerek genellemeler yapılmıştır.

3. Edebiyat Dergilerinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimindeki Rolü

Dergiciliğimizin başlangıcından günümüze değin irili ufaklı onlarca dergi yayımlanmış, her biri farklı bir düşünce dünyasının bayraktarlığını yaparak nesilleri yönlendirmeye çalışmıştır. Bu dergilerin onlarcası çeşitli nedenlerle yayın hayatına son vermek durumunda kalmış, çok azı on yıllarla ifade edilen süre içinde varlığını sürdürebilmiştir. Bütün ekonomik, sosyal, siyasal tazyiklere rağmen varlıklarını sürdürerek herbiri kendine has köklü bir gelenek oluşturan, edebiyatımız ve edebiyat eğitimimiz açısından başlıca başvuru kaynakları olmuş dergiler de vardır. Bu dergilerden Varlık 1933'ten; Türk Dili 1951'den; Türk Edebiyatı 1972'den; Dergah 1990'dan (Şubat 2022 sayısından sonra yayınına ara vermiştir.) ve Kitaplık 1993'ten günümüze varlıklarını sürdürebilmişlerdir. Uzun yayın süreci ve bu sürece yayılan Türk dili ve edebiyatı tecrübelerinden dolayı çalışmaya konu edilen bu dergilerin bütün sayılarının ayrıntılı olarak incelenip irdelenmesi daha geniş kapsamlı çalışmaların konusu olmalıdır. Daha dar bir çerçeveyi sunmak durumunda olan bu çalışmada söz konusu dergilerin 2010 yılı sayıları, incelenecektir. Bu sınırlandırma dâhilinde yapılan incelemede elde edilen veriler, 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı ve akademik çalışmalar ışığında ortaya konan başlıklar ile bu başlıklara sunulan katkılar belirtilecektir. Böylece ortaya konan veriler, hem Dergah, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı, Varlık dergilerinin tüm yayın süreci hem de benzer niteliklere sahip bütün edebiyat dergileri için örnek kabul edilip edebiyat dergisini/dergilerini takip etmenin, okumanın, incelemenin Türk dili ve edebiyatı eğitimine nasıl katkılar sağladığı ortaya konacaktır. Bu amaçla edebiyat dergilerinin katkı sağladığı düşünülen Türk dili ve edebiyatı eğitimi alanlarından ders kitaplarına metin seçimi, edebî türlerin öğretimi, edebiyat tarihi eğitimi, dil becerilerinin geliştirilmesi, okuma ve yazma alışkanlığı oluşturma, sözcüğünün geliştirilmesi gibi başlıklarda inceleme yapılacak, başlıklar ile ilgili bilgiler ortaya konduktan sonra, edebiyat dergilerinin katkıları belirtilecektir.

3.1. Ders Kitaplarına Metin Seçimi

Örgün eğitim kurumlarında edebiyat eğitiminin en temel ögesi, ders kitapları ve ders kitaplarına seçilen metinlerdir. Birçok araştırmada ders kitaplarına seçilen metinlerin seçilme tarzı, doğru metinlerin seçilip seçilmediği değerlendirilmiştir (Demiral, 2018:54; Maden, 2020:739). Ders kitaplarına seçilen metinlerin seçildikleri sınıf düzeyine, öğrenci seviyesine, Türk dili ve edebiyatı eğitiminin amacına, kazanımlarına uygun seçilmesi, belirtilen alanların herbiri ile ilgili eğitimin doğru verilebilmesi açısından önemlidir. Maden, metin seçimlerinin doğru yapılmasının öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında, metin türlerini tanımasında önemli rol oynayacağını, öğrencilerin sınıf düzeyleri ve farkındalıklarını göz önüne alan metinlerin seçilmesinin kitaplara karşı olan ilgilerini de arttıracığını ifade etmektedir (Maden, 2020:739).

Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarına seçilecek metinlerin nitelikleri 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında Ders Kitabına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığı ile belirtilmiştir. Burada metinlerin "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri"ne uygunluğu, Türk milletinin bölünmez bütünlüğüne; millî, manevi, kültürel ve ahlaki değerlerine aykırı unsurların yer almaması, ayrıştırıcı, bölücü, siyasal ve ideolojik ifadelere yer verilmemesi, dersin amaç ve kazanımlarını gerçekleştirecek özelliklere sahip olması gibi yasal özellikler ile fiziksel niteliklerin yanında; öğrencilerin sınıf düzeylerine ve yaş seviyelerine uygun olması, öğrencilerin ruh dünyalarını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olmaması, dil, anlatım ve içerik açısından yazıldığı dönem ve anlayışın karakteristik özelliklerini yansıtan seçkin eserlerden alınması, öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirecek; bilgi, beceri, dil ve estetik zevk düzeylerini geliştirecek nitelikte olması gibi metin ile öğrenci ilişkisini belirleyen niteliklerin de olması istenmektedir (MEB, 2018:16-17).

2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında ders kitaplarına seçilecek metinlerin niteliklerinin ortaya konduğu bir diğer başlık da kazanımlardır. Kazanım, metinlerden hareketle öğrencilere edindirilmek istenen bilgi ve davranışlardır. Dolayısı ile seçilecek her bir metin, türlere bağlı olarak belirlenen kazanımları kazandırabilecek nitelikte olmalıdır. Bu bakımdan metin seçiminde göz önüne alınması gereken kazanımların bilinmesi metin seçiciler için önemlidir. Öğretim programının yapısının ele alındığı kısımda, programın

“tür odaklı” olduğu belirtilmiş ve türler “Şiir”, “Öyküleyici (Anlatmaya Bağlı) Edebî Metinler”, “Tiyatro” ve “Bilgilendirici (Öğretici) Metinler” olmak üzere dört ana başlık altında belirtilmiş, her türle ilgili kazanımlar açıklamaları ile birlikte sıralanmıştır (MEB, 2018:18). Bu kazanımların, ana maddeleri ile bir tablo halinde gösterilmesi seçilecek metinlerin nitelikleri ile ilgili fikir verebilir.

Kazanımlar	Kazanımın Ait Olduğu Metinler
1-Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tesbit etmek 2-Konu ve temayı bulmak. 3-Millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri Belirlemek. 4-Metni yorumlamak. 5-Türün/biçimin ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralamak. 6-Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapmak.	Şiir Tiyatro Öyküleyici Metinler Bilgilendirici Metinler
1-Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirlemek. 2-Üslup özelliklerini belirlemek. 3-Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirmek. 4-Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirmek.	Öyküleyici Metinler Tiyatro Bilgilendirici Metinler
1-Metindeki çatışmaları belirlemek. 2-Metnin olay örgüsünü belirlemek. 3-Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirlemek. 4-Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirlemek.	Öyküleyici Metinler Tiyatro
1-Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirlemek. 2-Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit etmek. 3-Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirmek. 4-Şiirde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirmek. 5-Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirlemek. 6-Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirmek. 7-Metinler arası karşılaştırmalar yapmak.	Şiir
1-Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirlemek. 2-Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirlemek.	Öyküleyici Metinler
1-Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirlemek. 2-Metindeki anlatım biçimlerini, düşüncüyü geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirlemek. 3-Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirlemek. 4-Metinde ortaya konulan bilgi ve yorumları ayırt etmek.	Bilgilendirici Metinler

Tablo 1. 2018 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programına Göre Düzenlenmiş Türler ve Kazanımlar Tablosu

Kazanımlar tablosuna bakıldığında bütün türler arasında ortak kazanımlar olduğu gibi farklı türler arasında ortak veya benzer kazanımlar da olduğu gözlemlenmektedir. Yedi kazanım ile kendine özgü kazanımları en fazla olan edebî

tür şiir iken bilgilendirici metinlerin dört, öyküleyici metinlerin ise iki kazanımının kendilerine özgü olduğu anlaşılmaktadır (MEB, 2018:19-26).

Programda belirtilen ders kitabına alınacak metinlerin nitelikleri, uzun bir sürecin tecrübesine sahip Dergah, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı, Varlık gibi edebiyat dergilerinde yayımlanan yazıların büyük çoğunluğunda mevcuttur. Çünkü bu dergilerde yayımlanan yazıların her biri, dergi inceleme kurullarının titiz denetiminden geçerek seçilmektedir. Öğretim programında belirtilen edebî türlerle ilgili ana başlıklar ve inceleme konusu olan dergilerin herbirinden seçilen birçok metnin ders kitaplarına metin olarak seçilebilirliğini ortaya koymak, anlatılanları somut olarak göstermek açısından en ideal uygulama olsa da çalışmanın sınırlılığı kapsamında hikâye türünden bir metin incelemesi ile yetinilecektir.

3.1.1. Öyküleyici (Anlatmaya Bağlı) Edebî Metinler (Masal/Fabl, Destan, Mesnevi, Hikâye, Roman vb.)

2018 Öğretim Programında Öyküleyici (Anlatmaya Bağlı) Edebi Metinler çeşitli alt başlıklara ayrılmaktadır. Bu başlıkların her biri farklı ünitelerde sadece bir sınıf seviyesinde işlenirken roman ve hikâye türleri 9. Sınıftan 12. sınıfa kadar bütün sınıf seviyelerinde işlenmektedir. Roman türü, kapsamının geniş olması dolayısı ile edebiyat dergilerinde örneklenmemişken hikaye türü ile ilgili olarak çokça örneğe yer verildiği görülmektedir. Bu sebeple çalışmanın bu kısmında ders kitaplarına metin olarak seçilebilecek bir hikâye metni sunulup, hikâye, ders kitaplarındaki metin inceleme başlıkları başta olmak üzere öğretim programındaki konu ve kazanımlar çerçevesinde incelenecektir. Bu bağlamda ders kitaplarına bakıldığında metinlerin Hazırlık, Metin, Metinde Geçen Bazı Kelime ve Kelime Grupları, Metin ve Türle İlgili Açıklamalar, Metni Anlama ve Çözümleme, Yazarın Biyografisi, Dil Bilgisi Çalışmaları başlıkları altında incelendiği gözlemlenmektedir.

3.1.1.1. Hikaye Örneği

3.1.1.1.1. Hazırlık

Bu kısım, “Metne dikkat çekmek ve okuma çalışmaları ile ulaşılabilecek bilgi ve becerilere yönelik beklenti ve merak oluşturmak için yapılacak çalışmayı kapsar.” (Yücel, Türkyılmaz ve Sağır, 2019:11). İncelenen hikayede bir kişinin bir günlük hayat sürecindeki gelgitlerle kendi iç konuşmaları konu edinilmektedir. Buna göre konuya hazırlık için şu sorular sorulabilir.

1- Bir durumla ilgili iç konuşma yapar mısınız? Bir paragraf halinde herhangi bir konudaki iç konuşmanızı ifade ediniz.

2- “Her mihnet kabulüm/ Yeter ki gün eksilmesin penceremden” Cahit Sıtkı Tarancı’ya ait dizelerin size düşündürdüklerini sözlü olarak ifade ediniz.

3.1.1.1.2. Metin

Bu başlık altında okuma metni olarak seçilen hikaye metnine yer verilmektedir. Hikayenin uzunluk-kısalık durumuna göre metnin tamamı verilebildiği gibi, metin kısaltılarak da verilebilir. Metnin kısaltıldığı durumlarda kesilen kısım ya özetlenir ya da (...) üç nokta ile gösterilir.

DALGIN BAKIŞLI ADAM (Deniz Özbeyli)

“Gece. Gece ürkütücüdür. Sessizdir. İnsan kendini daha fazla dinler. Dinleyip durdukça da huzursuzluğu, sıkıntısı artar. Ah bir çare şu zavallı âdemoğluna... Merak buyrulmasın, çare çok uzaklarda değil, bir başparmak dokunuşu uzaklıkta işte. Gündüz ve gece neredeyse hiç kapatılmayan televizyonun sesleri, seyredilmese de odanın içine akan görüntüleri imdada yetişir, arkadaşlık eder de insan hem dünyayı hem de kendini unuttur. Yoksa zordur işi bu devir insanının ve de dalgın bakışlı adamın...”

...

Son yıllarda daha uzun süre çalışıyordu. Ama işlerinin büyük bir bölümünü evinde, otel lobilerinde, sakin kahvelerde dizüstü bilgisayarıyla yapabiliyordu. Rahat, konforlu, eziyetsiz. Eziyetsiz, ama bu sefer de içi eziliyordu depresif bir şekilde. Acaba insan içine karışsa, örneğin şöyle bağıra çağıra işportacılık yapsa ya da bir halk otobüsünde soförle muhabbet ede ede, yolcuları uyara uyara biletçilik yapsa daha mı az sıkılacaktı? Bilemiyor ki insan işte, hiç bilemiyor. Gündüzün o göz kamaştırıcı, hiçbir gizem bırakmayan, tatlı tatlı kadınların envai çeşit müstahzarlarla saklamaya çalıştığı çizgilerini, halı- nın lekesini, arabanın kirini, havadaki toz zerreciklerini, insanın utanıp çekindiğindeki yüz ifadesini şak diye gösteren aydınlığından kaçıp gitmek ister dalgın bakışlı adam. Sıkılıvermiştir. Bu kadardır işte. Bir an önce geceye kavuşmak ister. Gece, siyah örtüsüyle, tüllerile, efsunuyla örtüvermelidir kusurları. Asıl, bütün kusurları toprak gizliyor elbette, diye düşünür ara sıra. Fakat hemen vazgeçer bu düşünceden. Toprak bütün kusurları gizliyor, gizliyor, ama her şeyi kusurlarıyla birlikte içine alıp yok da ediyor. Bitiyor yani. Gayrikabilirücü bir durum oluyor. Kusurlu da olsa n’olur bir kez daha göreyim. Hayır! Mümkün değil. Gece öyle mi ya? Sadece ara verdiriyor gece. Zaman kazandırıyor. Sonra dilerseniz tekrar bıraktığımız yerden devam edersiniz, diyor. Göz altı torbaları, havadaki toz zerrecikleri, halının lekesi, artık hurdası çıkmış ev eşyaları, enkaza dönmüş evler, köhne sokaklar, eprilmiş pantolon dizleri, tiftiklenmiş siyah beyaz fotoğraflar, tiftiklenmiş kazaklar, yaşlı teyzelerin bulaşık ve çamaşırdan lime lime olmuş elleri, yıpranmış hayatlar, utanmış bakışlar, ezilip büzülen kollar, her şey eskisi gibidir aslında. Karanlık, bir tür arınma sağlıyor yani. Rahatlatıyor. Önemsizleştiriyor. Görmeyen göz katlanmayı kolaylaştırıyor. (...)” (Özbeyli, 2010:14-17)

3.1.1.1.3. Metinde Geçen Bazı Kelime ve Kelime Grupları

Bu bölüm, metinde geçip öğrencilerin anlamını bilmeyebilecekleri kelime ve kelime gruplarının anlamları ile birlikte verildiği bölümdür. Böylece hem öğrencinin okunan metni daha iyi anlaması sağlanır hem de kelime hazinesine, söz varlığına katkılar sağlanır. Bu bölüm ayrıca öyküleyici metinlerin “Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.” (MEB, 2018:21) kazanımını sağlayan çalışmalara yardımcı olur. Bu bağlamda Dalgın Bakışlı Adam hikayesi incelendiğinde şu sonuçlara varılmaktadır: Metinde yazarın özenli bir dil seçimi vardır. Kelimeler çoğunlukla sade ve anlaşılırdır. Yine de çoğu ortaöğretim öğrencisinin anlamını araştırmak zorunda kalacağı efsun, gayrikabilirücü, enkaz, köhne, epr-, tiftiklen-, lime lime ol-, işve, esri-, kanıksayıver-, nocturnal, mekik doku gibi kelime ve kelime grupları da vardır. Okunan metinlerde okuyucunun söz varlığına katkı sunacak bu tarz kelime, deyim, kavram ve ifadelerin olması önemlidir. Mecaz anlamlı kullanımların çokluğu yazıya sanatsal bir yoğunluk katmıştır.

3.1.1.1.4. Metin ve Türle İlgili Açıklamalar

Bu bölüm, okuma kısmında ele alınan metnin türü ile ilgili temel bilgilerin, metne atıflar yapılarak açıklandığı kısımdır. Bu durum, öyküleyici metinlerin ikinci kazanımında “Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.” (MEB, 2018:21) şeklinde ifade edilmektedir. Bu bağlamda seçili metinden hareketle metin ve türe bakıldığında şu sonuçlara ulaşılmaktadır: Deniz Özbeyli’nin Dalgın Bakışlı Adam’ı bir durum hikâyesidir. Bu hikaye ile yazar, bütün olumlu olumsuz özellikleri, bütün gelgitleri ile insanı anlatmaktadır. Bu adam sosyal hayattaki herhangi bir adamdır. Gece olunca gündüzü, gündüz olunca geceyi özler. Bu durum günlük hayatın akışı içerisinde birçok kez insanlardan duyulabilecek bir durumdur. Metin, durum hikâyesinin temel özelliklerini taşıması, dil ve üslup özellikleri, aktardığı değerler ve diğer özellikleri ile örnek metin olarak ders kitaplarına seçilebilecek/sınıf ortamına götürülebilecek niteliktedir.

3.1.1.1.5. Metni Anlama ve Çözümleme

Bu bölümde öğretim programındaki kazanımların kavratılmasına yönelik sorular sorulur, sözlü veya yazılı cevaplar istenir. Bu bölümde öyküleyici edebi metinlerin kazanımları da dikkate alınarak hazırlanacak metin altı soruları şu şekilde olabilir:

1. Metindeki çatışmaları belirleyiniz. (Kazanım 4)
2. Metnin olay örgüsü hakkında bilgi veriniz. (Kazanım 5)
3. Metindeki şahıs kadrosunu belirleyiniz, şahısların özelliklerini belirtiniz. (Kazanım 6)
4. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirtiniz. (Kazanım 7)
5. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirleyiniz. (Kazanım 8)
6. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirleyiniz. (Kazanım 9)
7. Metnin üslup özelliklerini belirleyiniz. (Kazanım 10)
8. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirleyiniz. (Kazanım 11)
9. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendiriniz. (Kazanım 12)
10. Metni yorumlayınız. (Kazanım 12)
11. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz. (Kazanım 14)
12. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralayınız. (Kazanım 15)

3.1.1.1.6. Yazarın Biyografisi

Bu bölümde metnine yer verilen şair veya yazarların hayatı, sanat anlayışları ve eserleri kısaca okuyucunun dikkatine sunularak okuyucuya tanıtılmaktadır. Bu anlamda Deniz Özbeyli, Türk Edebiyatı başta olmak üzere çeşitli dergilerde yayımlanan hikayeleri ile ön plana çıkan bir yazardır.

3.1.1.1.7. Dil Bilgisi Çalışmaları

2018 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı “Ünite Süre ve İçerik Tabloları” kısmında her üniteden sonra yapılacak dil bilgisi çalışmaları belirtilmiştir. Buna göre hikaye konusunun söz konusu edildiği 9. sınıfta isim, 10. sınıfta fiilimsi, 11. sınıfta cümlenin öğelerinin metinden bulunup metindeki işlevlerinin belirlenmesi; 12. sınıfta kelimedede anlam ile ilgili çalışmalar ile her sınıf seviyesinde imla ve noktalama ile ilgili çalışmalar yapılması istenmektedir (MEB, 2018:31-58). Bu bölüm, tüm edebî türler arasındaki ortak kazanımlardan biri olan “Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapmak.” kazanımını gerçekleştirmeye yöneliktir. Bu bağlamda metin altı soruları şu şekilde düzenlenebilir:

- 1-Parçada geçen isimleri bulup isim türlerini ve metindeki işlevlerini belirtiniz.
- 2-Metinde geçen fiilimsileri bulup fiilimsilerin metindeki işlevlerini belirtiniz.
- 3-Aşağıdaki cümlelerin öğelerini bulunuz.
- 4-Aşağıdaki cümleleri imla ve noktalama açısından değerlendiriniz.

Çalışmada sadece hikaye örneği incelenmiş olsa da dergilerindeki metinlerin büyük çoğunluğu, Türk milli eğitiminin ve Türk dili ve edebiyatı dersinin genel ve özel amaçları ile ait oldukları türün kazanımlarını gerçekleştirebilecek niteliklere sahip metinlerdir.

3.2. Edebî Türlerin Öğretimi

Türk dili ve edebiyatı eğitiminin ve milli eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesindeki en büyük araç metinlerdir. Türk dili ve edebiyatı eğitiminde kullanılan metinlerin her biri birer edebî türdür. Edebî tür, metinlerin biçim, konu, üslup özellikleri, anlatımda kullanılan teknik ve yöntemler başta olmak üzere sahip olunan birçok ortak özelliğe göre aldıkları ismi ifade eder. Metinler belirtilen bu ortak özelliklerine göre şiir, hikaye, roman, tiyatro, makale, deneme, sohbet, röportaj, mektup, masal, gezi yazısı... ismini almaktadır. Edebî türler, hem çeşit bakımından hem de içerik

bakımından dinamik bir yapıya sahiptir. Yani zamanla bazı türler kullanımdan kalkar, bazı türler doğar, bazı türlerin ise içerik özelliklerinde değişiklikler oluşur. Bu dinamizm zamanın, teknolojinin, teknik imkanların, insan ilişkilerinin değişmesinin bir sonucudur. Bu bağlamda e-posta, blok gibi türler yirmi-otuz yıl, belki de daha kısa zaman, öncesine kadar söz konusu değilken, bugün teknolojik gelişmelerin sonucunda ortaya çıkmış ve öğretim programında, ders kitaplarında birer ünite konusu olarak yer almaktadır; mektup, destan, masal gibi edebî türler günümüzde ya yok olmakla karşı karşıya kalmış ya da form değiştirmiştir. Destan, masal gibi bazı türler önceleri tamamen anonim iken, günümüzde bu türlerin ferdi olanları daha yaygın hale gelmiştir. Yani edebî tür kavramı ile ilgili bilgiler devamlı bir değişim içindedir. Bu değişim, edebî türler ile ilgili kaynakların sürekli güncellenmesini gerektirmektedir. Bu bakımdan elli yıl öncesinde edebî türlerin öğretimi/edebî türler ile ilgili oluşturulan kaynaklar, kaynaklardaki bilgiler bugün ya geçerliliğini yitirmiş ya günümüz tür özellikleri için eksik kalmış ya da bazı türlerle ilgili hiçbir bilgi içermiyor olabilir. Bu durum türlerin eğitimi/öğretiminde yakın zaman kaynaklarını, hatta güncel kaynakların kullanımını zorunlu hale getirmektedir. Hem edebî tür örnekleri hem de türlerin özelliklerini ortaya koyan yazılar ihtiva etmeleri bakımından güncel edebiyat dergileri, yakın zaman kaynakları olarak türlerin eğitim ve öğretiminde önem kazanan kaynakların başında gelmektedir. Çünkü belli periyotlarla yayınlanan dergilerdeki yazılar da herhangi bir edebî türün kapsamında değerlendirilmekte, değişimin getirdiği yeni türler veya türlerdeki nitelik değişiklikleri dergi sayfalarına taşınmaktadır. Kaldı ki edebî türlerin kapsamında değerlendirilen onlarca tür örneği ile türlerin özelliklerini ihtiva eden onlarca kuramsal yazı da dergi sayfalarında yer almaktadır.

Her metnin, özelliklerine uygun düşen bir edebî türün içinde değerlendirilmesi, Türk dili ve edebiyatı eğitiminin metne dayalı olarak sürdürülmesi, hali hazırda eğitim-öğretim sürecinde uygulanmakta olan 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programını, “tür odaklı bir öğretim programı” (MEB, 2018:18) olarak ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Edebiyat dergileri incelendiği zaman, belirtilen bu türlerden her biri ile ilgili yazı örneklerine yoğun olarak yer verildiği gözlemlenmektedir. Herhangi bir türle ilgili çokça yazı ile karşılaşılması okuyucunun/öğrencinin hem o yazı türünün niteliklerini daha iyi öğrenmesine, hem de o yazı türü ile ilgili kendi yazılarını oluşturmasına vesile olacaktır. Bu bağlamda inceleme konusu olan Dergah, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı ve Varlık'ın 2010 yılı sayılarında yer alan edebî türlerin yayımlanma yoğunluğuna bakmak konu ile ilgili daha somut bir fikir verecektir.

Edebî tür (Ele alındığı sınıf seviyesi)		Dergah		Kitaplık		Türk Dili		T ü r k E d e b i - y a t ı		Varlık		Toplam	
		Örnek Metin	Ku r a m s a l Y a z ı	Örn ek Met in	Kur ams al Yazı	Örn ek Met in	Kur ams al Yazı	Ör ne ra ms al Ya zı	Ku r ams al Yazı	Örn ek Met in	Kur ams al Yazı	Örn ek Met in	Kur ams al Yazı
1	Şiir (9,10,11,12)	90	16	195	30	39	14	96	12	129	14	549	86
2	Hikaye(9, 10,11,12)	22	5	52	6	14	2	29	6	33	7	150	26
3	Roman(9, 10,11,12)		10		5		6		8		7		36
4	Tiyatro(9, 10,11,12)			1	1		1				1	1	3
5	Masal/Fabl(9)					2						2	
6	Biyografi/Otobiyog-rafi(9)		2			8		1	8	2	2	11	12

7	Mektup/e-posta(9)	2		4		1	5		3	1	14	2
8	Günlük/Blok(9)		1	9	2						9	3
9	Destan/Efsane(10)					1						1
10	Haber Metni(10)					16					16	
11	Makale(11)	21		18		40	42		19		140	
12	Sohbet/Fıkra (11)					2s			1		3	
13	Deneme (12)	7		16		6	1	22		13	64	1
14	Mülakat/Röportaj (11)	12		6		2		11		23	54	
15	Gezi yazısı(10)			3				5		1	8	1
16	Eleştiri (11)	1	2	5	1		1		1		6	5
17	Anı/Hatıra (10)	1	2	7			1	1		13	22	3
18	Söylev (Nutuk) (12)											

Tablo 2. 2010 Yılı Dergi Sayılarında Yayımlanan Edebî Tür Yazılarıyla İlgili Sayısal Veri Tablosu

Tablo birçok konu ile ilgili anahtar bilgiler ihtiva etmektedir. Buna göre ortaöğretim eğitimi süresince 18 ünite başlığı altında 25 farklı türe olduğu görülmektedir. Şiir, hikaye, roman, tiyatro türlerine 9,10,11 ve 12. sınıf olmak üzere bütün sınıf seviyelerinde, diğer türlere ise sadece bir sınıf seviyesinde ve bir ünite halinde yer verilmiştir. Bu da öğretim programında şiir, hikaye, roman, tiyatro türlerinin öğretimine/öğrenimine daha çok önem verildiğini ortaya koymaktadır. Edebiyat dergilerinde de örneğine en çok yer verilen türlerin şiir ve hikaye olması dikkat çekmektedir. Roman ve Tiyatro türleri ile ilgili metin örneklerine, bu türlerin kapsamca dergi sınırlarını aşacak nitelikte olmalarından dolayı yer verilmemiştir. Bu kısıtlılık durumu türler ile ilgili kuramsal bilgiler içeren yazılar ile aşılmaya çalışılmıştır. Tablo ile elde edilen en temel çıkarım, edebiyat dergilerinin bir yıllık sayılarında yayımlanan edebî tür örnekleri ile edebî türlerin tanıtımına yönelik kuramsal bilgiler içeren yazıların yoğunluğudur. Bu yoğunluk, edebî türlerin öğretimine büyük katkılar sağlayacaktır. Edebî türlerin Türk dili ve edebiyatı eğitiminin muhataplarıncı tam öğrenilmesi, bu eğitimin de eksiksiz alınmasına vesile olacaktır. Nitekim Çetişli de, edebiyatın temel kavramlarının tam öğrenilmemesinin yol açacağı eksiklikleri, edebiyat eğitiminin meselelerini çözmeye kalkışan eğitim bilimcisi, edebiyat eğitimi fiilen üstlenen edebiyat öğretmeni/hocası ve söz konusu eğitimin muhatabı durumundaki öğrenci, sahanın temel kavramlarını çok iyi bilmediği ve zihninde billurlaştıramadığı sürece, sarf edilecek onca emek, zaman ve gayretin sonucu, zihni kaostan başka bir şey olmayacaktır, şeklinde ifade etmektedir (Çetişli, 2006:76).

Eğitim, öğrenilen bilgilerin davranış haline dönüştürülmesi sürecidir. Edebî türlerle ilgili bilgilerin davranışa dönüştüğünün temel göstergesi, öğrencilerin şiir, hikaye, roman, tiyatro, deneme ve diğer türlerin kuralları çerçevesinde kendi metinlerini oluşturmalarıdır. Tabloda da görüldüğü üzere edebiyat dergilerinin her birinde edebî türlerle ilgili kuramsal bilgiler ve örnek metinler yoğun olarak bulunmaktadır. Bu yoğun örnek ve kuramsal yazılarla karşı karşıya gelerek özümseyen öğrencilerin bireysel yazılarını yazabilme yetisi kazanarak Türk dili ve edebiyatı eğitimlerine büyük katkılar sunacağı muhakkaktır. Nitekim 2018 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında, Öğretim Programının Amaçları başlığı altındaki dördüncü maddesinde geçen “üretken ve aktif vatandaşlar” ile “disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış” vurguları ile dikkat edilecek hususlar kısmında geçen “dilincilerin keşfedecekleri, dil bilincini ve becerilerini geliştirme” ile “yazma, dinleme ve konuşma yoluyla dil ve edebiyat bilgilerini hayatlarında kullanma” ifadeleri programın temel eğitim amacının öğrencilerin kendi ürünlerini ortaya koyma yetisi kazanmalarını olduğunu göstermektedir. Bu amacın gerçekleştirilmesinde rol oynayacak en temel materyal Milli Eğitim Bakanlığının ders kitaplarıdır. Maden, Ortaöğretim 2018 yılında yenilenmiş, Milli Eğitim

Bakanlığı yayını 9, 10, 11 ve 12. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarındaki tür dağılımını örneklenme sayılarına göre tablolaştırmıştır. Tablodaki veriler incelendiğinde ders kitaplarında örneğine en çok yer verilen şiir türünün sınıf seviyelerine göre 11 ile 29 sayı aralığında; diğer türlerin ise 1 ile 9 aralığında örneklendiği görülmektedir (Maden, 2020, s.742). Ders kitaplarındaki örnekleme sayıları, bir yıllık edebiyat dergisi sayılarında yayımlanan sıklıkla karşılaştırıldığında, dergilerdeki sıklığın kitaplardakinin birkaç katı olduğu görülmektedir. Birkaç örnekle öğrencilere kavratılarak, öğrencilerin kendi ürünlerini ortaya çıkarmalarının istendiği eğitim sürecinde, öğrencilerin edebiyat dergilerindeki şiir, hikaye, makale, deneme, röportaj vb. türler ile ilgili onlarca örnek ve kuramsal yazı ile tanıştırdıktan sonra türleri daha iyi kavrayacakları ve türlerle ilgili bireysel yazılarını oluşturabilme yetilerini daha iyi kazanacakları muhakkaktır. Bu da edebiyat dergilerinin edebî türlerin öğretim ve eğitimindeki rolünü ortaya koymaktadır.

3.3. Edebiyat Tarihi Öğretimi ve Eğitimi

Edebiyat tarihi, bir milletin geçmişten günümüze değin oluşturduğu edebiyat ve yetiştirdiği edebiyatçılarla ilgili bilinen bütün bilgilerin kronolojik bir sıra ile ortaya konduğu bilimsel çalışmalardır. 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, Türk dili ve edebiyatının özel amaçlarından biri, öğrencilerin edebî metinler aracılığıyla Türkçenin inceliklerini, Türk edebiyatının tarih içinde gösterdiği değişim ve gelişimi tanımlar (MEB, 2018:10).

Edebiyat dergileri, içerdikleri çeşitli yazılarla geçmişten günümüze değin oluşmuş olan Türk edebiyat tarihine katkı sunmakta, yüzlerce genç yazar, şair eleştirmenin sanat ürünlerine yer vererek gelecekte düzenlenecek edebiyat tarihlerine de bilgi ve belge sunmaktadır. Bu husus, Kazım Yetiş'in Edebiyat Tarihi Araştırmalarında Süreli Yayınların Yeri isimli makalesinde etraflıca açıklanmıştır. Gazete ve dergiler olarak gösterdiği süreli yayınların, edebiyat tarihinin tamamlanmasında vazgeçilmez kaynaklar olduğunu, son 150 senelik edebiyatımızın tarihini oluşturabilmek için süreli yayınların içinden geçmek gerektiğini çarpıcı örneklerle ortaya koyan Yetiş, son yüzyılın edebiyatı için vazgeçilmez kaynaklardan biri, hatta birincisinin süreli yayınlar olduğunu; bir edebî eserin oluşum seyri, neşir tarihi, sosyal ve siyasî şartlar, eserin müellifinin kimliği, biyografisi ile ilgili bilgilerin süreli yayınlardan öğrenildiğini; sosyal ve siyasî şartları en iyi anlatan süreli yayınlardaki dönemin kültür, sanat ve siyasî olaylarını sıcağı sıcağına takip etme imkânı olduğunu vurgulamaktadır (Yetiş, 2018:137-149). Bu bağlamda çalışmanın örneklemini oluşturan Dergah, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı ve Varlık gibi dergilerin sadece 2010 sayıları dikkate alındığında dahi, okuyucusunun edebiyat tarihi bilgisine katkı sunacak birçok yazının bulunduğu tesbit edilmektedir. Bu yazıların bir kısmı edebiyat tarihine mal olmuş, eserlerinden örnekler ile ders kitaplarında yer almış, böylece Türk dili ve edebiyatı eğitiminde büyük yer edinmiş yazar ve şairler, bir kısmı henüz oluşturulan edebiyat tarihi çalışmalarında ve güncel ders kitaplarında yer verilen veya bundan sonraki edebiyat tarihi çalışmaları ile ders kitaplarında yer edineceği düşünülen genç şair ve yazarlarla ilgilidir. Diğer taraftan hatıra, günlük, mektup, makale, röportaj, biyografî, tanıtım vb tüm edebî tür ve yazılar da ayrıca edebiyat tarihi bilgisine ve edebiyat tarihi eğitimine katkı sunan yazılardır. Belirtilen tüm yazıların edebiyat tarihine katkılarını ortaya koymak çalışmanın sınırlılığı dolayısı ile mümkün değildir. Ancak edebiyat dergilerinde doğrudan veya dolaylı olarak hayatları, sanat anlayışları, edebî kişilikleri, eserleri ile ilgili bilgi sunulan şair ve yazarları bir tablo ile sunmak, edebiyat dergilerinin edebiyat tarihi öğretimine katkılarını ortaya koyan somut örneklerden biri olacaktır.

Dergi	Hakkında Değerlendirme Yapılan Yazar ve Şairlerle
Dergah	Ahmet Edip Başaran, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cemil Meriç, Ebubekir Eroğlu, Enis Behiç Koryürek, Fatma Çolak, Hakan Arslanbenzer, Hüseyin Akın, İskender Pala, İsmail Hakkı Akın, Murat Menteş Mustafa Akar, Mustafa Kutlu, Nurettin Topçu, Orhan Tepebaş, Süleyman Çobanoğlu.

Kitap-lık	Arif Damar, Edip Cansever, Faruk Duman, Sait Faik, Mehmet Erte, Nurullah Ataç, Orhan Pamuk, Rasim Özdenören, Refik Halit Karay, Sabahattin Eyüboğlu.
Türk Dili	Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip, Asaf Halet Çelebi, Behçet Kemal Çağlar, Cahit Irgat, Cahit Külebi, Cahit Sıtkı Tarancı, Cemal Süreya, Cengiz Aytmatov, Ceyhun Atif Kansu, Coşkun Ertepinar, Ece Ayhan, Edip Cansever, Fakir Baykurt, Falih Rıfık Atay, Fazıl Hüsni Dağlarca, Feyzi Halıcı, Halil Soyuer, İlhan Berk, İlhan Geçer, Kemal Tahir, Mehmet Çınarlı, Metin Eloğlu, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Necati Cumalı, Nurullah Ataç, Oğuz Atay, Oktay Akbal, Orhan Hançerlioğlu, Orhan Kemal, Orhan Şaik Gökay, Özdemir Asaf, Peyami Safa, Sabahattin Kudret Aksal, Salah Birsal, Samipaşazade Sezai, Selim İleri, Suut Kemal Yetkin, Tahsin Yücel, Tevfik Fikret, Turgut Özakman, Turgut Uyar, Yahya Kemal, Ziya Osman Saba.
Türk Edebiyatı	Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Mithat, Asaf Halet Çelebi, Cahit Koytak, Cahit Sıtkı Tarancı, Dertli, Elif Şafak, İbrahim Tenekeci, İhsan Oktay Anar, İsmail Safa, Melih Cevdet Anday, Kafka, Kemal Tahir, Mustafa Kutlu, Nazan Bekroğlu, Nigar Hanım, Nazım Hikmet, Nurettin Topçu, Nobocof, Orhan Pamuk, Osman Yüksel Serdengeçti, Refik Halit Karay, Sait Faik Abasıyanık, Sevinç Çokum, Selim İleri, Yahya Kemal.
Varlık	Bedri Rahmi Eyuboğlu, Cahit Sıtkı, Cemal Süreya, Füsün Akatlı, İskender Pala, Nazım Hikmet, Rasim Özdenören, Selim İleri, Sezai Karakoç, Sulhi Dölek, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yaşar Nabi, Yüksel Pazarkaya, Ziya Osman Saba.

Tablo 3. Çalışma Konusu Dergilerin 2010 Yılı Sayılarında Konu Edinilen Yazar ve Şairler Tablosu

Tabloda ismine yer verilen yazar ve şairlerden çoğunun ortak isimlerden oluştuğu, Mustafa Kutlu, Peyami Safa, Sezai Karakoç, Ziya Osman Saba, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Asaf Halet Çelebi, Behçet Necatigil, Fazıl Hüsni Dağlarca, Nazım Hikmet, Orhan Şaik Gökay gibi şair ve yazarın öğretim programında önerilen sanatçılardan olduğu, ismine yer verilen şair ve yazarlardan çoğunun da eserleri ile ders kitaplarında yer verilen isimler olduğu dikkat çekmektedir.

3.4. Dil Becerilerinin Geliştirilmesi

Dil ve edebiyat eğitiminin temel amaçlarından biri de dil becerilerini geliştirmektir. Bu amaç, 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında öğrencilerin dinleme, okuma, yazma ve konuşma stratejilerini doğru ve uygun şekilde kullanarak etkili iletişimciler olmaları şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2018, s.2). Dört ana başlıkla belirlenen bu becerilerden dinleme ve okuma anlamaya yönelik, yazma ve konuşma ise anlatmaya yönelik becerilerdir. Başka bir deyişle dinleme ve okuma girdiyi, yazma ve konuşma ise çıktıyı ifade etmektedir. Bu bakımdan dört temel dil becerisi arasından doğrudan bir orantı vardır. Birindeki aksama diğerlerini de etkileyecektir. Arıcı ve Taşkın da Okuma Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi isimli çalışmalarında dört dil becerisinin birbirleri ile ilişkilerini yapılan inceleme ve araştırmalara dayandırarak ortaya koyduktan sonra, dört temel dil becerisinden birinin kaybı veya zayıflığının dengenin bozulmasına ve aksaklıkların yaşanmasına neden olacağı, bunun için becerilerin kazanılmasında dengenin korunması gerektiği, birine ağırlık verip birini ihmal etmenin olumsuz sonuçlar doğuracağı sonucuna ulaşımlardır (Arıcı, Taşkın, 2019, s.193). Bu husus 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında da, öğrencilerin edebiyatla temasının okuyucu rolüyle sınırlanmaması; yazma, dinleme ve konuşma yoluyla dil ve edebiyat bilgilerinin hayatlarında kullanmalarına olanak sağlayacak çalışmalara yer verilmesinin önemli olduğu şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2018, s.13). Dikkat edilirse okuma, yazma, dinleme, konuşma becerileri dil ve edebiyat bilgilerinin hayatta kullanılmasına olanak sağlayacak çalışmalar olarak görülmüştür. Öğretilen/öğrenilen dil ve edebiyat bilgilerinin eğitime evrilmesi okuma, yazma, dinleme, konuşma becerileri kullanılarak dışa aktarılması ile mümkündür. Aksi durumda, edinilen bilgiler, ezberlenen kuru bilgiler olmaktan öteye gidemeyecektir. Edebiyat

dergileri de okuma ve yazma becerileri başta olmak üzere hem dil becerilerinin gelişimine katkı sağlamakta hem okuma ve yazmanın bizatihi pratiğinin gerçekleştirildiği mecralar olma niteliği taşımakta hem de okuma, yazma, dinleme, konuşma eylemlerinin önemini aktaran yazıları ile okuyucularını bu becerileri etkin şekilde kullanmaya teşvik etmekte, dil becerilerinin gelişimine katkı sunmaktadır. Bu becerilerin çalışma konusu dergilerin sayfalarına nasıl yansındığını, dergilerin becerilerin gelişimine nasıl katkı sunduğunu ortaya koyabilmek maksadı ile başlıklar halinde kısaca değinilecektir.

3.4.1. Okuma / Okuma Alışkanlığının Geliştirilmesi

Herhangi bir konuda bilgi edinmek, estetik ve sanat duygularını harekete geçirmek yahut vakit geçirmek için yapılan bir uğraşın genel adı ve bu özelliğinden dolayı içimizdeki gizli kapıları açarak bize yol gösteren ve ruhumuzu tedavi eden bir yöntem olarak da tanımlanabilen okuma (Aktaş ve Gündüz, 2005:17), Türk dili ve edebiyat eğitiminin temel öğelerinden biridir. İnternet, televizyon, bilgisayar gibi iletişim araçları ve uygulamalarının da etkisi ile başta öğrencilerde olmak üzere okuma faaliyetine ayrılan zaman azalmış, bu da okuma faaliyetinin sürekliliğini ifade eden “okuma alışkanlığı”nın oluşmamasına neden olmuştur. Okuma yazma oranının yüzde yüze yakın olduğu ülkemizde, okuma alışkanlığının çok düşük oranlarla ifade ediliyor olması eğitim öğretim ve nitelikli insan yetiştirme önündeki en büyük engellerden biri olarak görülmüş ve okuma oranındaki düşüklük araştırmaların da konusu olmuştur. Erzurum ilindeki dört yüz elli kadar öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin % 38,3’ünün yılda beş veya daha az kitap okuduğu, % 47’sinin yılda 6-11 kitap okuduğu, öğrencilerin sadece % 14,7’sinin ise 12’den fazla kitap okuduğu anlaşılmıştır (Taşkesenlioğlu, 2013:4). 627 öğrencinin katıldığı araştırmada ise örneklemin neredeyse % 60’ının bir yıl içerisinde 1-5 ve 6-11 adet kitap okuduğu ifade edilmiştir (Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010:7). Yılda okuduğu kitap sayısı 5’i geçmeyen okur tipinin zayıf alışkanlıkta okur tipi, 6 ile 11 arasında olanların orta düzey alışkanlıkta okur tipi ve 12’yi aşan kişilerin ise güçlü okuma alışkanlığına sahip okur tipi (Yılmaz, 2004:116) olduğu dikkate alındığında ortaöğretim öğrencilerimizin büyük çoğunluğunun ortanın altında kaldığı, çok azının da ortanın üstüne çıktığı söylenebilir. Bu veriler öğrencilerimizde okuma alışkanlığının düşük seviyelerde olduğunu ortaya koymaktadır.

2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında da okuma alışkanlığının oluşturulmasına büyük önem verilmiştir. Programda öğrencilerin metinler aracılığı ile okuduğunu anlama ve eleştirel okuma becerilerini geliştirmeleri ve okuma alışkanlığı kazanmaları vurgulanmıştır (MEB, 2018:12). Öğretim Programının Yapısı kısmında da Türk dili ve edebiyat dersinin temel üç kazanımı olarak yazma ve sözlü iletişimin yanında okumanın da olduğu vurgulanmış, okuma “Ünite, Konu ve İçerikler” tablosunun her başlığında yer almıştır. 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programının her aşamasında doğrudan veya dolaylı olarak okuma faaliyeti ve okuma alışkanlığı oluşturmanın önemi dile getirilmiştir. Ortaöğretim ders kitaplarında da her ünitenin örnek metinleri “Okuma Çalışmaları” başlığı ile verilmiş ve kitapların ilk sayfalarında yer alan “Kitap Tanıtım Şeması”nda okuma ile ilgili faaliyetler belirtilmiştir (Yücel, Türkyılmaz ve Sağır, 2019:11; Tokuş 2019:8; Özcan 2018:8; Öztürk 2019:9; Yerlikaya 2018:9). İfadeler farklı olsa da Türk dili ve edebiyatı eğitiminin ana ekseninin okuma eylemi üzerine kurulduğu öğretim programından, ders kitaplarından ve uygulama ile ilgili gözlemlerden ortaya çıkmaktadır.

Edebiyat dergilerinin okuma, okuma alışkanlığının oluşması gibi faaliyetlere katkısı irdelendiğinde, dergilerin aylık periyotlarla takip edilip okunmasının okuma alışkanlığının gelişimine büyük katkı sağlayacağı ifade edilebilir. Kaldı ki edebiyat dergilerinin sayfalarında okuyucuyu okumaya sevk eden, okuma eylemini hem hatırlatan hem de doğrudan veya dolaylı olarak tavsiye eden yazıların yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda Türk Edebiyatı dergisinde Herman Hesse’den çevrilen Kitaplar başlıklı şiir, okuma alışkanlığı oluşturmaya yönelik metinlerden biri olarak gösterilebilir.

KİTAPLAR

Bu dünyanın tüm kitapları
Mutluluk getirmez sana
Ama içten içe seni
Kendi içine döndürür.
Ordadır muhtaç olduğun her şey
Güneş, yıldız ve ay
Kaldı ki aradığın o nur
Bizzat kendi içinde olur.
Nicedir kütüphanelerde
Aradığın o hikmet,
Yalnız senindir elbet!
İmdi saçmada ışığını her sayfadan. (Hesse, 2010:11).

Şiirin dizelerinde, kitapların mutluluk getirmese de okuyucuyu kendi hikâyelerine dâhil ederek okuyucunun muhtaç olduğu her şeyi hikmet ve nur saçarak sunduğunun ifade edilmesi, okuyucuda okuma sevgisinin ve alışkanlığının oluşturulması bakımından önemlidir. Diğer taraftan Erol Yılmaz, Halk Üniversitesi Olarak Halk Kütüphaneleri isimli yazısı ile bilgi çağı olarak isimlendirdiği bu dönemde, bilgi toplumunda eğitimin daha fazla önem kazandığından, eğitilmiş ve donanımlı insan gücü vurgusu ile kütüphanelerin halk üniversitesi olarak toplumun kalkınmasına ve eğitime katkılarını belirtmektedir (Yılmaz, 2010:44)

Şüphesiz okuma alışkanlığı oluşturmanın en temel nesnesi kitaplardır. Kitap, kitaplık, kütüphane ile ilgili sevgi, sempati, ilgi aşılanmadığı bir nesilde okuma alışkanlığının gelişmesini beklemek, beyhude görünmektedir. Bu sebeple öğrencileri edebiyat dergileri ile buluşturmak, aynı zamanda onları güncel, uzmanlarınca incelenmiş, tanıtılmış, ruha işleyen çarpıcı söylemlerle reklamı yapılmış onlarca kitapla da tanıştırmaktadır. Bir okuyucu/öğrenci Varlık, Dergâh, Kitaplık, Türk Dili, Türk Edebiyatı dergilerinin 2010 yılı sayılarının sayfalarında dolaştığında onlarca kitapla tanışma imkânı bulmaktadır. Bu bağlamda inceleme konusu dergilerin 2010 yılı sayıları tarandığında Dergâh'ta kırk dört, Kitaplık'ta seksen sekiz, Türk Dili'nde yirmi yedi, Türk Edebiyatı'nda seksen beş, Varlık'ta ise elli bir kitap reklamının mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Çoğunluğu şiir, hikaye, roman gibi edebî türlerle ilgili olmakla birlikte dini, felsefi, sosyal konulu kitapların da olduğu reklamlar, albenisi yüksek dizayn ve etkileyici söylemlerle okuyucuyu kitap okumaya teşvik etmektedir. Türk Edebiyatı dergisinin 2010 yılı Aralık sayısı yedinci sayfasında yer alan bu reklamlardan birinde kitabın yayımlandığı Kapı Yayınlarına atfen “gelenekten modernliğe açılan kapı...” sloganı ile Sevim Çokum'un Al Çiçeğin Moru isimli hikaye kitabının reklamı yer almıştır. Kuşe kağıda, canlı renklerle kitabın ön kapak fotoğrafı yerleştirilmiştir. Kitap fotoğrafının altına “Sevinç Çokum. Türk hikayesinin açık penceresi. Bazen nazlı bir tül. Bazen rüzgârda çarpılmış ses. Satır satır, harf harf yüklü. Türkçe yaratıcı bir taşır onda. Tam anlamıyla taşır... İnsana tam göz hizasından bakarken akan hayattır gördüğü. İnsanın eksik omzu.” ifadeleri ile kitabın albenisi arttırılmaya çalışılmış, okuyucu kitaba davet edilmiştir. Varlık dergisinde ise 2010 yılı Kasım sayısının ön kapak arkasında “Türkiyenin evrensel yazarı Yaşar Kemal'den şiirler” sloganı ile yazarın Bugünlerde Bahar İndi isimli şiir kitabının reklamı yer almıştır. Renkli baskı ile tam sayfaya kitabın iki farklı kapak fotoğrafı yerleştirilmiştir. Bir kapağın yanına Yaşar Kemal'in “Çiçekler demet demet açıyor/ Yaşamak, bahçende tomurcuk/ Doldur yastığına arzuları/ Ve koy başını üstüne/ Öksüz çocuk.” dizeleri ile okuyucunun dikkati çekilmiştir. Diğer kapağın yanına ise Yaşar Kemal'in hikaye ve romandan önce şiir yazdığı vurgulanmış, reklamı yapılan Bugünlerde Bahar İndi' isimli şiir kitabı içerik bakımından tanıtılmıştır. Yaşar Kemal hayranları ile genel edebiyat okuyucularının büyük çoğunluğunun, bu tanıtım

reklamını inceledikten sonra şiirlerine de ilgi duyacağı kuvvetle muhtemeldir. Türk Edebiyatı ve Varlık dergilerindeki diğer kitap reklamları ile Dergâh, Türk Dili, Türk Edebiyatı dergilerindeki kitap reklamları belirtilen örneklere benzer olup, her biri dikkat çekici görseller, çarpıcı sözler ve etkileyici ifadelerle kitabın ve yazarının nitelikleri ile ilgili bilgilerin yer aldığı broşürler şeklinde dizayn edilmiştir. Bu reklam broşürleri ile karşılaşan okuyucuda merak duyguları kabarcak, reklamı yapılan kitapları okuma isteği uyanacaktır. Bu da okuma alışkanlığının oluşmasına, daha verimli bir Türk dili ve edebiyatı eğitiminin sağlanmasına büyük katkılar sağlayacaktır.

3.4.2. Yazma

2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programının ana yapısını oluşturan üç ana başlıktan biri olan yazma, programda çeşitli vesilelerle yüz beş kez tekrarlanmıştır. Ünite Süre ve İçerik tablolarında her üniteye okumanın hemen yanında yer almış, ders kitaplarında da bu paralelde her ünitenin sonunda incelenen edebî türle ilgili yazma çalışmalarına yer verilmiştir. Ders kitaplarının “Tanıtım Şeması” kısmında Yazma başlığı “Yazma çalışmaları, “Yazma Tür ve Tekniklerini Tanıma” ve “Uygulama” başlıkları altında yer almaktadır (Özcan, 2018:8; Öztürk, 2019:10; Yücel, Türkyılmaz ve Sağır, 2019:12; Tokuş, 2019:9; Yerlikaya, 2018:10). İfadeler farklı olsa da, bu bölümde, işlenen edebî türlerle ilgili öğrencilerin kendi metinlerini oluşturmalarının beklendiği ortadadır. Bu açıdan öğrencilerin yazma yeteneğini geliştirecek, öğrencilerde yazma hevesi uyandıracak, yazmalarına katkı sağlayacak bütün faaliyetlerin Türk dili ve edebiyatı eğitimine katkı sunacağı muhakkaktır. Bu açıdan edebiyat dergilerine bakıldığında, vurgulanan amaçları gerçekleştirmeye yardımcı olacak çokça uygulamanın olduğu söylenebilir. Çünkü, edebiyat dergilerinin kendileri zaten baştan sona yazılı/yazılmış materyallerdir ve yazma becerisinin bizzat hayat bulduğu mecralardır. Edebiyat dergilerinde yayınlanan şiir, hikâye, deneme vb. edebî türler, Türk dilinin ifade gücünü en üst seviyeye çıkaracak nitelikleri, dilbilgisinin bütün ayrıntıları ile örneklendiği, imla ve noktalama kurallarına büyük hassasiyetle uyulduğu örnekler olarak dil becerilerini geliştirecek, yazarlık yeteneğine büyük katkılar sağlayacak iyi yazı örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da edebiyat dergilerini, takip eden, okuma alışkanlığına sahip bireylerin üst düzey dil becerileri edineceği ve yazmanın en iyi örneklerini sunabileceğini göstermektedir.

3.4.3. Dinleme Ve Konuşma

Dinleme ve Konuşma becerileri öğretim programında Sözlü İletişim ana başlığı altında değerlendirilmiştir. “Ünite Süre ve İçerik Tabloları” nda da bu başlık altında incelenmiştir. Kazanımlar tablosunda konuşma için on yedi dinleme için ise sekiz kazanım belirlenmiştir. Söz konusu beceriler uygulama ile ilgili olduğundan çalışma konusu dergilerin 2010 yılı sayılarında herhangi bir değerlendirmeye rastlanmamıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Eğitimin bir alt disiplini olan Türk dili ve edebiyatı eğitimi, toplumumuzun tüm bireylerini bir arada tutan kültür öğelerimizin oluşumu ve nesilden nesile aktarımı; edebiyat, kültür ve sanat öğelerimizin oluşturucusu ve aktarıcısı; Türk dilinin etkili ve verimli kullanımına kaynaklık etmesi bakımlarından büyük değere sahiptir. Bu nedenle öteden beri tartışılmalı Türk dili ve edebiyatı eğitiminin en verimli şekilde nasıl verilebileceği konusunda verimliliği sağlayacak eğitim materyallerinden birinin de edebiyat dergileri olduğu ortaya çıkmaktadır. Ortaöğretim Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitiminde Edebiyat Dergilerinin Rolünün konu edildiği çalışmada Dergah, Kitaplık, Türk Dili ve Türk Edebiyatı dergilerinin 2010 yılı sayıları incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde ortaya konan veriler, edebiyat dergilerinin, edebiyat tarihi, edebî türlerin öğretimi, metin seçimi, okuma alışkanlığı, dil becerileri, yazma becerileri başta olmak üzere Türk dili ve edebiyatı eğitiminin amaçlarından birçoğunun kazandırılmasında büyük katkılar sunduğu/sunabildiği görülmektedir.

Çalışmada her ne kadar edebî türler, metin seçimi, edebiyat tarihi, dil becerileri gibi başlıklar kullanılmış olsa da gerek bu başlıkları gerekse söz varlığının geliştirilmesi, Türk dilinin güzel kullanımı gibi alanlar Türk dili ve edebiyatı eğitiminde birbirleri ile yakından ilgili, çoğu iç içe geçmiş, biri diğerini besleyen hususlardır. Bu bakımdan okuma,

yazma, konuşma, dinleme becerilerini birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bu beceriler söz varlığını, söz varlığı ise bu becerilerin gelişimine katkı sağlamaktadır. Yine ders kitaplarına seçilen metinler dil becerilerine, söz varlığının gelişmesine, türlerin öğretimine ve edebiyat tarihi bilgilerinin kavranmasına katkı sunmaktadır. Bütün bu alanlarla ilgili çalışmalar ise Türk dilinin edebi değerini ortaya koymakta, dilin güzel, etkileyici, estetik kullanımını desteklemektedir. Güzel, etkileyici, estetik kullanılan Türk dili diğer alanlardaki becerilerin ortaya konmasına büyük destek sağlamaktadır. Bu tesbitlerle birlikte çalışmanın neticesinde ortaya konabilecek öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1- Edebiyat dergileri ders kitaplarına yardımcı materyaller olarak bakanlık yetkililerine, öğretmenlere ve öğrencilere tavsiye edilmelidir.

2- Ders kitabı yazarlarının, ders kitaplarına metin seçimi yaparken edebiyat dergilerindeki yazılardan da seçim yapmaları teşvik edilmelidir.

3- İl kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, ders kitaplıkları, öğretmenler, öğrenciler edebiyat dergilerine abone olmaya teşvik edilmelidir.

4-Edebiyat dergilerinin Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer yetkili kurullar tarafından okullara, edebiyat öğretmenlerine, öğrencilere, okuyuculara tavsiye edilmeli, öğrencilerin aylık periyotlarla edebiyat dergilerini okumaları sağlanmalıdır.

5- Genelde eğitim, özelde ise Türk dili ve edebiyatı eğitimi konularında araştırma ve incelemede bulunan akademisyenlerin edebiyat dergilerinin eğitime, Türk dili ve edebiyatı eğitimine etkileri konularında daha çok araştırma yapmaları teşvik edilmeli, araştırma sonuçlarının edebiyat öğretmenleri başta olmak üzere ilgililere ulaşması sağlanmalıdır.

Kaynakça:

Aktaş, Ş. & Gündüz O. (2005). Yazılı ve sözlü anlatım kompozisyon sanatı. Ankara: Akçağ.

Arıcı, A. F. & Taşkın, Y. (2019). Okuma Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi. International Journal of Field Education. IJOFE, 2019, 5 (2), 185-194.

Aydoğan, İ. (2017) Eğitim ve paradigma. Ankara: Harf Eğitim.

Büyüköztürk Ş., Çakmak E.K., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara. Pagem Akademi.

Calp M. ve Aslan F. (2019) 2011 Dil - Anlatım Ve Türk Edebiyatı Dersleri İle 2018 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi. Cilt: 7 Sayı: 17 Sayfa: 357 - 393 Haziran 2019.

Can, R., Türkyılmaz, M. ve Karadeniz, A. (2010) Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi., Cilt 11, Sayı 3, Aralık 2010, Sayfa 1-21

Çetişli, İ. (2006). Edebiyat Eğitiminde Edebi Metnin Yeri ve Anlamı. Milli Eğitim Dergisi, 34 (169).

Demiral, H. (2019). Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarının İncelenmesi: (1923-2018). YILDIZ Journal of Educational Research,3(2), 44-58.

Eskimen, A.D. (2019) Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Öğretmenliği Programlarında Medyanın Yeri. Dil ve Edebiyat Araştırmaları. Güz, 2019; (20) 349-368.

Hesse H. (2010). Kitaplar. Türk Edebiyatı, Sayı 435. Sayfa 11.

Kavcar, C. (2017). Edebiyat ve eğitim. Ankara: Anı.

Maden, Sedat. (2021). Metin Türü ve Yazar Tercihleri Bağlamında Türkçe ile Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitapları Arasındaki İlişki. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 18, Sayı 2, 734 – 764.

MEB. (2018). Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11, 12), Ankara.

Özbeyle, D. (2010). Dalgın Bakışlı Adam. Türk Edebiyatı, Sayı 437. Sayfa 14-17.

Özcan, Mustafa Sıddık (2018). Türk dili ve edebiyatı 9. sınıf ders kitabı. Ankara: Sonuç Yay.

Öztürk, Miyase (2019). Türk dili ve edebiyatı 10. sınıf ders kitabı. Ankara: Öğün Yayınları.

Taşkesenlioğlu, L. (2013) Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir İnceleme. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 5, Sayı 9.

Tokuş, Arda (2019). Türk dili ve edebiyatı 12. sınıf ders kitabı. Ankara: İlke Yayınları.

Yerlikaya, M.A. (2018) Türk dili ve edebiyatı 11. sınıf ders kitabı. Ankara: Ekoyay Y.

Yetiş K. (2018), Edebiyat Tarihi Araştırmalarında Süreli Yayınların Yeri Aydın Türklük Bilgisi Dergisi Yıl 4, Sayı 7, Güz - 2018 (137-152).

Yılmaz B. (2004), Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı. Bilgi Dünyası. 5(2): 115-136.

Yılmaz E. (2010) Halk Üniversitesi Olarak Halk Kütüphaneleri. Türk Edebiyatı, Sayı 438, Sayfa 44.

Yücel İ., Türkyılmaz M., Sağır S. (2019). Türk dili ve edebiyatı 11. sınıf ders kitabı. Ankara: MEB Yayınları.